

INHOUD

ONTDEKKEN 6

Welkom in Wenen.....	8	Reisroutes.....	22
De parels van Wenen.....	10	Veelzijdig Wenen.....	28
Zicht op Wenen.....	14	Jaaroverzicht van Wenen.....	52
De wijken van Wenen.....	16	Een korte geschiedenis.....	54

BELEVEN 60

Stephansdomwijk.....	62	Opera en Naschmarkt.....	150
Hofburgwijk.....	90	Belvederewijk.....	164
Schottenring en Alsergrund.....	112	Buiten het centrum.....	182
Museum- en Rathauswijk.....	124	Dagtochten rondom Wenen.....	208

WEGWIJS 218

Voor vertrek.....	220	Register.....	228
Wenen onderweg.....	222	Nuttige uitdrukkingen.....	236
Praktische informatie.....	226	Dankbetuiging.....	239

Links: Gotische ornamenten en tegels op de Stephansdom
Vorige bladzijde: De barokke Karlskirche bij zonsopkomst
Omslag voor: Prachtige gekleurde avondlucht boven
Maria-Theresien-Platz

7

Michaelerplatz

📍 F6 📍 Herrengasse,
Stephansplatz
🕒 1A, 2A

Aan de Michaelerplatz staat de neobaroque Michaelertor, een poort die naar de binnenplaats van de Hofburg leidt (blz. 94). De 19de-eeuwse muurfonteinen aan weerszijden zijn van Rudolf Weyer. Tegenover het paleis staat de **Michaelerkirche**, ooit de parochiekerk van het hof en een van de oudste kerken in de stad. De oudste delen zijn 13de-eeuws; de kerk zou zijn gebouwd in 1221, maar de huidige kerk dateert van 1792. Boven het portaal verbeelden barokke sculpturen van de Italiaanse beeldhouwer Lorenzo Mattioli (1724–1725) de Val van de Engelen. Binnen ziet u fresco's uit de 14de eeuw en de renaissance. Op het rijk

Weetje

Het deels vergulde orgel van de Michaelerkirche is het grootste orgel in Wenen.

gedecoreerde orgel (1714) van Johann David Sieber heeft Joseph Haydn nog gespeeld. Het centrale koor (1782), voorzien van cherubijnen en zonnent, is een creatie van Karl Georg Merville. Bij het noordelijke koor bevindt zich de ingang van de crypte. In de 17de en 18de eeuw werden parochianen vaak onder hun kerk begraven. De goed geconserveerde lichamen liggen hier nog steeds in hun mooiste kleding in open kisten 'opgebaard'. Naast de Michaelerkirche ziet u de Michaelertrakt, een extravagante vleugel van het keizerlijk paleis. Architect Ferdinand Kirschner (1821–1896) gebruikte bij zijn ontwerp een ouder plan van Joseph Emanuel Fischer von Erlach. In 1893 was de vleugel klaar, compleet met koepeltjes met gouden kwastjes en beelden die de macht van het Oostenrijkse keizerrijk te land en ter zee voorstelden. Midden op het plein kunt u een kijkje nemen bij een opgraving met resten van een Romeins kampement en middeleeuwse funderingen.

Michaelerkirche

📍 Michaelerplatz 1
🕒 Ma–za 7.00–22.00, zo en feestdagen 8.00–22.00 uur
🌐 michaelerkirche.at

ADOLF LOOS

De architect Adolf Loos (1870–1933) vond alle decoraties aan gebouwen overbodig – zoals ook blijkt uit zijn modernistische ontwerpen. Het ontbreken van 'wenkbrauwen' (de in Wenen veelgebruikte raamoverkappingen) bij zijn creaties schokte de Weense elite. Interieurs van zijn hand zijn nog te zien bij Knize en de American Bar (blz. 109), ook zijn controversiële Looshaus is bewaard gebleven.

8

Looshaus

📍 F6 📍 Michaelerplatz 3
📍 Herrengasse 🕒 1A, 2A
🕒 Ma–vr 9.00–15.00 (do tot 17.30) uur

Dit door Adolf Loos ontworpen gebouw (1910–1912) tegenover de Michaelertor stuitte keizer Frans Jozef zo tegen de borst, dat hij verklaarde de Michaelertor nooit meer te zullen gebruiken. Aanleiding voor zijn afkeer was de sobere, functionalistische voorgevel van het pand, die sterk contrasteerde met de

→
Het gerestaureerde
gotische interieur van
de Minoritenkirche

verfijnde barokke architectuur van de andere gebouwen rond het keizerlijke plein. Nu huisvest het Looshaus een bankkantoor, maar bezoekers kunnen vanuit de lobby het elegante interieur met gepolijst hout, groen marmer en spiegels bekijken.

9

Minoritenplatz

📍 F6 📍 Herrengasse

Op Minoritenplatz 1 staat het barokke gebouw van de staatsarchieven (nu elders ondergebracht), dat in 1902 tegen de achterkant van het Bundeskanzleramt werd gebouwd. Nummer 3 is het voormalige Palais Dietrichstein uit 1755, een vroeg ontwerp van Franz Hillebrand. Nu zijn hier kantoren van de bondskanselier en het ministerie van Buitenlandse Zaken ondergebracht. Nummer 4 is de zijgevel van Stadtpalais Liechtenstein, waarvan de voorgevel aan de Bankgasse ligt. Nummer 5 is Palais Starhemberg (midden 17de eeuw).

Dit herbergt nu ministeries, maar was ooit de residentie van graaf Ernst Rüdiger von Starhemberg, een held van het Turkse beleg in 1683. Op nummer 2 staat de oude **Minoritenkirche**. De kerk werd rond 1244 gesticht door minderbroeders, het huidige bouwwerk stamt uit 1339. De toren kreeg zijn vreemde piramide-achtige vorm tijdens het Turkse beleg van 1529, toen de top van de torenspits werd geschoten. Na 1780 werd de Minoritenkirche teruggebracht in de originele gotische stijl nadat Jozef II, zoon van keizerin Maria Theresia, de kerk aan de Italiaanse gemeenschap van Wenen had geschonken. Het oude westportaal (1340) toont beelden onder verfijnde baldakijnen; het houtsnijwerk boven de deur is modern.

Het interieur is verrassend licht en bevat een kopie in mozaïek van *Het Laatste Avondmaal* van Leonardo da Vinci. De Italiaanse kunstenaar Giacomo Raffaelli maakte het in opdracht van Napoleon. Hij wilde dit mozaïek naar Milaan brengen en het origineel naar Parijs halen. Na de nederlaag van Napoleon in 1815 kocht het Huis van Habsburg het werk van Raffaelli. In de zuidbeuk staat een beschilderde *Madonna met Kind* (omstreeks 1350), terwijl op dezelfde hoogte in de noordbeuk een verbleekt fragment van een 16de-eeuws fresco van Franciscus van Assisi te zien is.

Minoritenkirche

🕒 Dag 9.00–18.00 uur
🌐 minoritenkirche-wien.info

↑ De gotische Michaelerkirche en de Michaelertrakt en de Michaelertor van de Hofburg

MUSEUMSQUARTIER WIEN

📍 E8 📍 Museumsplatz 1 📍 Museumsquartier, Volkstheater 📍 49 naar Volkstheater 📍 48A naar Volkstheater 📍 Informatiecentrum en kassa: dag. 10.00-19.00 uur; voor openingstijden musea zie de websites 📍 mqw.at

Het levendige MuseumsQuartier Wien is een van de grootste culturele complexen ter wereld. Het omvat verschillende instellingen, van kunstmusea tot een podium voor moderne dans en een creativiteitscentrum voor kinderen.

Het MuseumsQuartier is gevestigd in het voormalige stallencomplex van keizer Frans Jozef. Na de val van het Habsburgse Rijk in 1918 werden de gebouwen ingericht als tentoonstellingsruimten voor de Wiener Messe. In 1986 kwamen daar verschillende moderne musea voor in de plaats, zoals mumok, de Kunsthalles Wien en het

Leopold Museum. In 2001 was het gerenoveerde complex klaar. Nu huisvest het MQ, zoals het ook wordt genoemd, 60 culturele instellingen. In de cafés en op de terrassen op het binnenplein kunnen bezoekers heerlijk relaxen en de artistieke sfeer opsnuiven. Het is niet alleen een kunstruimte, maar ook een dynamisch centrum voor creativiteit.

📍 CAPITOOLTIP Met kinderen

Ook voor kinderen is er in het MQ van alles te doen. Ga eerst naar ZOOM (blz. 131) om te experimenteren en te spelen, bijvoorbeeld in de onderwaterspeeltuin. Dschungel is een podium voor poppeshows, films en opera, WIENXTRA heeft speelterrassen voor kinderen tot 13 jaar.

1 Moderne kunst staat centraal in mumok.

2 ZOOM biedt creatieve workshops voor kinderen.

3 Het Leopold Museum toont hoogwaardige moderne Oostenrijkse kunst.

Weetje

Elke zomer worden op de binnenplaats van het MQ liveconcerten en openluchtfestivals georganiseerd.

Het binnenplein van het MQ is een ideale plek om te relaxen en elkaar te ontmoeten

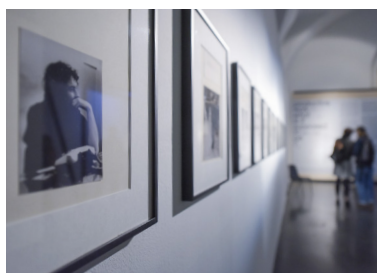

In de lichte, ruime zalen van mumok is moderne en hedendaagse kunst te zien ↑

Het MuseumsQuartier Wien verkennen

Meer dan 60 culturele instellingen zijn verzameld in het MuseumsQuartier Wien, aangevuld met restaurants, cafés en winkels. Het enorme complex, inclusief het grote binnenplein en een wirwar aan doorgangen die leiden naar met kunst gevulde binnenplaatsen, trekt jaarlijks meer dan vier miljoen bezoekers. Het MQ is een ideaal startpunt voor een bezoek aan Wenen, omdat ook veel andere attracties vlakbij liggen. Begin dan bij het MQ Point, het informatiecentrum in de Fischer von Erlachvleugel, waar een programma van alle exposities en evenementen verkrijgbaar is. Ga voor een geheel andere kijk op het MQ mee met een van de rondleidingen: de KaiserQuartier Tour verkent de Habsburgse geschiedenis van het stallencomplex, de wekelijkse Site Tour geeft inzicht in het ontstaan en de opbouw van de museumwijk en de Backstage Tour neemt bezoekers mee naar het creatieve cluster Q21 voor een kijkje achter de schermen in de ateliers en, met wat geluk, een ontmoeting met een van de kunstenaars.

Meer dan 60 culturele instellingen zijn verzameld in het Museums-Quartier Wien.

↑ Een fototentoonstelling in het creatieve cluster Q21

↑ De met wit kalksteen beklede gevels van het Leopold Museum

EGON SCHIELE IN HET LEOPOLD MUSEUM

Het Leopold Museum bezit de grootste collectie werken van Egon Schiele (1890-1918) ter wereld. De meer dan 40 schilderijen en circa 180 tekeningen geven een compleet beeld van het oeuvre van de kunstenaar. Te zien zijn onder meer zelfportretten, landschappen en enkele controversiële naakten. Het museum bezit ook werken van Gustav Klimt, de mentor van Egon Schiele en bekend van de Wiener Secession.

Museumgids

ZOOM Kindermuseum

► Dit levendige centrum laat kinderen op een verrassende manier kennismaken met de museumwereld. Doel is kinderen tot 12 jaar te laten leren door zelf te experimenteren en te ontdekken. Het ZOOM Lab is voor oudere kinderen, jonge kinderen kunnen met hun ouders ZOOM Ozean verkennen.

Q21

Meer dan 50 culturele initiatieven maken van Q21 hét Weense centrum voor toegepaste kunst. De attracties voor het publiek bevinden zich op de begane grond, waaronder mode-, design-, boek- en muziekwinkels, een expositieruimte voor kunstacademies en evenementenzalen.

Tanzquartier Wien

Het Tanzquartier Wien is het eerste danscentrum in Oostenrijk dat zich geheel richt op moderne dans. Het biedt faciliteiten voor dansers en organiseert dansshows en andere voorstellingen.

mumok (Museum Moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien)

◀ Het mumok bezit een van de grootste collecties moderne kunst van Europa, van popart, Fluxus en nouveau réalisme tot Weens actionisme, arte povera, conceptual art en minimal art. De zalen zijn chronologisch verdeeld over vijf verdiepingen, waarvan twee ondergronds. Daarnaast zijn er een filmzaal, een bibliotheek en een atelier.

Architekturzentrums Wien

Dit centrum wil nieuwe bouwkundige projecten voor het voetlicht brengen. De vaste exposities illustreren de veelzijdigheid in de 20ste-eeuwse architectuur. Daarnaast zijn er jaarlijks vier tot zes tijdelijke tentoonstellingen die een link leggen met de architectuur in het verleden.

Leopold Museum

► De enorme Leopold Collectie voor Oostenrijkse Kunst werd in de loop van 50 jaar door Rudolf Leopold verzameld. Hoogtepunten van het museum, dat vijf verdiepingen beslaat, zijn de Egon Schielecollectie en de expressionistische werken van Oostenrijkse kunstenaars. De begane grond is gewijd aan Jugendstil en Secession, met werken van Gustav Klimt, Richard Gerstl en Oskar Kokoschka.

Kunsthalle Wien

Dit markante gebouw van rode baksteen biedt met internationale en hedendaagse kunst ruimte aan innovatie. De nadruk ligt op kruisbestuivingen in de kunst, met exposities over experimentele architectuur, film, video, fotografie en nieuwe media.

Must see

KARLSKIRCHE

G9 A Karlsplatz, A-1040 U Karlsplatz 4A

Ma-za 9.00-18.00, zo en feestdagen 12.00-19.00 uur W karlskirche.at

Deze markante kerk, een meesterwerk van barokke ambacht, pronkt aan de rand van het Resselpark. In de façade zijn een portico uit het antieke Griekenland, de Zuil van Trajanus uit Rome en minaretten te herkennen. Het interieur is met zijn uitbundige fresco's en een verguld altaar al even spectaculair.

Tijdens de pestepidemie van 1713, die meer dan 8000 Weners het leven kostte, beloofde keizer Karel VI dat hij een kerk zou bouwen zodra de stad van de plaag was verlost. Het jaar daarop schreef de keizer een ontwerp-wedstrijd uit, die werd gewonnen door de architect Johann Bernhard Fischer von Erlach. Het resultaat was de Karlskirche, die werd opgedragen aan St Carolus Borromeus (1538-1584), een voormalig aartsbisschop van Milaan die heilig was verklaard na zijn hulp aan

pestlieders. Op de twee enorme zuilen staan scènes uit het leven van Borromeus en een beeld van de heilige bekroont de klassieke portico van Lorenzo Mattioli bij de ingang. De bouw van de kerk nam bijna 25 jaar in beslag. Het interieur werd overvloedig versierd met houtsnijwerk en altaarstukken van de prominente kunstenaars Daniel Gran en Martino Altomonte.

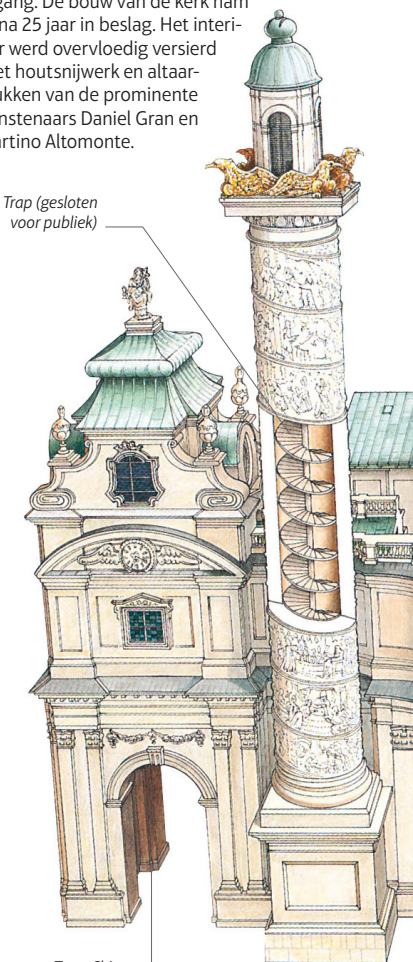

↑ Hill Arches (1973) van Henry Moore in de vijver voor de Karlskirche

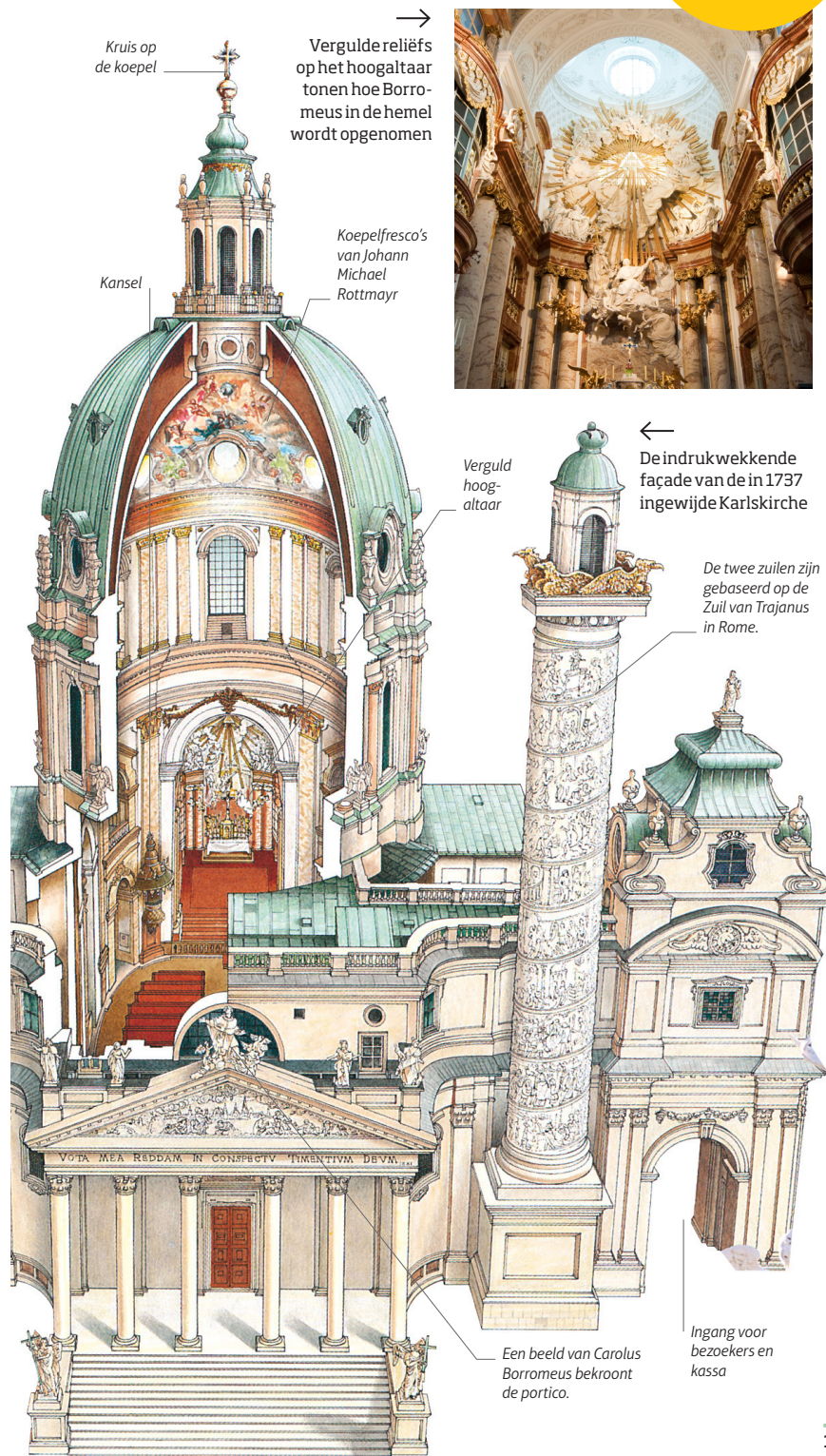
JOHANN BERNHARD FISCHER VON ERLACH

De architect Fischer von Erlach (1656-1723) heeft veel gebouwen in Wenen op zijn naam staan. Hij werd in Graz geboren, studeerde in Rome en vertrok daarna naar Wenen, waar hij uitgroeide tot de vaste hofarchitect en een belangrijke vertegenwoordiger van de barokstijl. Hier ontwierp hij onder meer de Karlskirche en Schloss Schönbrunn. Helaas stierf hij voordat de Karlskirche was voltooid. Zijn zoon Joseph Emanuel maakte het godshuis af in 1737.

Trap (gesloten voor publiek)

Twee Chinese ogende paviljoenen leiden naar de zij-ingangen.

Kruis op de koepel

Vergulde reliëfs op het hoogaltaar tonen hoe Borromeus in de hemel wordt opgenomen

Koepelfresco van Johann Michael Rottmayr

Kansel

Verguld hoogaltaar

De indrukwekkende façade van de in 1737 ingewijde Karlskirche

De twee zuilen zijn gebaseerd op de Zuil van Trajanus in Rome.

Een beeld van Carolus Borromeus bekroont de portico.

Ingang voor bezoekers en kassa